

[TÉMATICA 1]

1950 - 1980

Dne 18.dubna přinesla Československá tisková kancelář tuto zprávu :

O návratu katolických řádů k náboženskému poslání

V poslední době bylo zjištěno, že nástrojem zahraničních nepřátel republiky se staly katolické kněžské řády. Při soudním projednávání rozvratné protistátní činnosti bylo prokázáno, že v četných klášterech byli ukrýváni nepřátelští agenti, vyzvědači a dokonce vrahové. V klášterech byla odhalena skladiště zbraní, tajné vysílací stanice, a mnohé kláštery se staly základnami vyzvědačské a rozvratné činnosti.

Zejména od vydání nových církevních zákonů, které učinily konec nadějím, že by světské duchovenstvo bylo možno dále pověřovati úkoly rozvratného rázu, předurčila reakční katolická hierarchie z rozkazu Vatikánu především mužské řády jako své hlavní pomocníky při uskutečňování svých rozvratných cílů.

Aby bylo znemožněno pokračování v této nepřátelské činnosti katolických řádů, bylo přikročeno k opatření, která znamenají návrat řádů k jejich původnímu a pravému náboženskému poslání. Poněvadž bylo zjištěno, že v prostorných klášterních budovách žilo vždy jen několik jednotlivců, kteří nepracovali a zabývali se ponejvíce štváním a pobuřováním, byly řády soustředěny do několika klášterů, kde budou mít možnost, aby se věnovaly ryze náboženskému poslání podle zvláštních předpisů vlastní řehole.

Uprázdňené klášterní budovy budou dále sloužit především potřebám katolické Charity a sociálním a zdravotním účelům. Některé bude možno přeměnit na byty, jichž obyvatelstvo v okolí klášterů tak citelně postrádá.

J.Neuls-M.Dvořák :

Co se skrývalo za zdmi
klášterů

Praha 1950

str. 149

Hans Urs von Balthasar
Povolání - rada - služba

K zasvěcení života povolává člověka sám Kristus. Nikdo si nesmí zvolit tuto cestu následování, pokud ho jasně nevolá Pán. Protože však každý člověk dosahuje svého optima tam, kam ho staví Boží vůle, a tam také nejlépe tuto vůli plní, nemůže se nikdo, kdo není povolán k řeholní cestě, cítit proti povolaným nějak v nevýhodě.

Ale volání ke stavu zasvěceného života je volání lásky k lásce a nemůže se proto zdařit jinak nebo být přijato jinak než jako rada: "C h c e š - l i být dokonalý ..." /Mt 19,21/. Není to "příkaz, ale rada" /1 Kor 7,25/, protože druhá cesta sama o sobě není zakázána. Není to však proto pouhá neutrální otevřenost jakési - byť lepší - možnosti, ale volání: "Následuj mě!", zrozené přímo z planoucí lásky Páně /intuitus eum dilexit eum - Mk 10,21/, jež poukazuje na otevřené dveře k lásce a doufá, že v posluchači potká tutéž lásku. Je to pozvání, jímž hostitel zve k připravené hostině /Luk 14,17/.

Jde-li o cestu lásky, má pojem rady své místo jen na jejím předstupni: v samotném životě lásky už nelze radu a příkaz rozlišovat. Proto mluví Jan stále o příkazu /a ten jde až do krajnosti, až k vydání života za bratry, jak ho za nás vydal Pán: 1 Jan 3,16/. Rozlišování sféry "pouhých rad" od "povinností uložených pod hříchem" je mu, jako každému, kdo miluje, nakonec zcela cizí. Smutek, s nímž se Pán dívá za bohatým mládencem, zasahuje duši milujícího stejně jako bolest nad urážkou přikázání. Vždyť láska je obsahem a sumou všech příkazů /Řím 13,10/ a urážka příkazu bolí Boha právě proto, že je to urážka lásky.

Povolání k řeholnímu stavu vychází od Krista, z jeho lásky. Je to nabídka jeho vlastní důvěrnosti, jeho vnitřní životní formy dávající lásky. Proto zní toto povolání vždy něžně, tónem zvoucí lásky, pro kterou se hranice mezi "musím" a "smím" rozplývá. Proto je problematické oba životní stavy - jakkoli jsou navenek odlišeny - porovnávat, protože mnozí jsou povoláni, ale jen málo je vyvolených /Mat 22,14/. Podobenství o rozsěvači a o hostině /Luk 14,15/ dokazuje, že by cestou dokonalosti mohlo jít mnohem více lidí, než do řeholního stavu na základě svého povolání skutečně vstupuje. Tatáž nejasná proporce, jež vyjadřuje vztah lidstva ke křesťanstvu - protože mnoho lidí b y

Stručně o řeholních společnostech a jejich práci v Čechách a na Moravě.

Činnost řádů nám připomínají kostely, budovy a zříceniny po celé naší vlasti. Jak tu žili řeholníci, jak žijí dnes, jaké mají úkoly, v čem vidí smysl svého života ? Jakými nařízeními a předpisy se řídí jejich bohoslužby, jejich každodenní činnost a jejich společný život ?

Rozmanitost dnešních řeholí je výsledkem vývoje více než půldruhého tisíciletí. Přitom však se život všech těchto společenství utváří podle jediné základní myšlenky evangelních rad ; konkrétní formy vycházejí nakonec z několika málo základních řeholí, k nimž jednotlivé řády event. připojují vlastní stanovy.

Od 8. a 9. stol. měly největší vliv kláštery řídící se řeholí sv. Benedikta : nejprve benediktini, pak cisterciáci.

Sv. Benedikt /480-547/ čerpá ze starších řeholí. Chce nabídnout jen některé z možných forem a přebírá mnohé vyzkoušené životní způsoby a zvyky staré mnišské tradice. V závěrečné kapitole své řehole výslovně poukazuje na "řeholi našeho svatého otce Basila". V polovině 8.stol. měla Benediktova řehole v západoevropském prostoru přednost před smíšenými řeholemi a iroskotskými zvyklostmi. Zůstala směrodatnou pro všechny reformy klášterního života /Cluny, Hirsau/ a spoluurčovala jeho poustevnické formy /kartuziáni/, i pro cisterciácké hnutí hnutí, jež se vyvinulo ve vlastní řád. "Řehole sv. Benedikta zatlačovala tak postupně starší normy klášterního života v západní Evropě : vedle řehole kanovníků sv. Augustina byla na to od 8. do 13. stol. jediná řehole křesťanského západu" /Urs von Balthasar/.

Zde je třeba říci, že vedle formy klášterní existovala ještě jiná forma společného života, totiž kanovníci a kanovnice. Muži a ženy tu neskládali mnišské sliby, ale žili ve společenství podle předpisů biskupů a církevních ustanovení. Tato společenství později často přejímala jinou řeholi : řeholi sv. Augustina /kol. r. 390/. Ta byla v živém používání, když v ní reformní hnutí 11.stol. nalezlo jasně vysloveno to, oč usilovalo. Byl to jen krátký text, který se však dotýkal všech zásadních bodů s nesrovnatelnou hloubkou co do vnitřních souvislostí a tak dával celému klášternímu životu nejvyšší, ideální cíl. Odtud ona velká obliba, již se řehole sv. Augustina těšila. Tato řehole se šíří v kanovnických konventech. Následují ji mnohé mužské i ženské řády a kongregace doby pozdější /rytířské řády, mercedáři, servíti, voršilky,

a je charakteristický pro tu či onu řeholní instituci; nechybíme ovšem, když tyto domy označíme názvem konvent. Zcela chybné je, označuje-li se každý řeholník jako mnich : mnich je pouze člen řádů mnišských neboli monastických.

x x x

A. M N I Š S K É Ř Á D Y

Mnišské řády představují nejstarší typ řeholního života. Jejich členové se nazývají mnichy. K úkolům mnišských řádů patří rozjímavý život, společný chór, práce v duchovní správě, vyučování ve škole, vědecká a umělecká činnost, práce manuální a ve starší době i soustavné obdělávání a kultivace půdy. Mívají řeholi sv. Benedikta.

1. B e n e d i k t i n i /O.S.B./

Jsou nejstarším řádem západní církve. Založení sv.Benediktem. Jejich první konvent byl na Monte Cassino.

Benediktinský řád procházel od svého vzniku zajímavým a složitým vývojem a vyšlo z něho několik reformních hnutí, jež někdy ve svém konečném stupni představují vlastní samostatné řády. Z těchto reformních hnutí je zvláště důležité hnutí clunyjské, jehož počátek byl v 10.stol. v konventě v Cluny a jež v 11.stol. za papeže Řehoře VII.dosáhlo vrcholu. Šlo přes kláštery v Einsiedeln a Hirsau, odtud do Zwiefalten, odkud r. 1117 přišli do českého konventu v Kladrubech /do té doby obsazeného domácími nereformovanými benediktiny/ první první reformovaní řeholníci do českých zemí. Dále se usadili i v Mnichově Hradišti, Postoloprtech a v Želivi. Početné domy benediktinského řádu patřily k několika tzv. kongregacím a ve všech se mniši věnovali usilovně duševní práci a horlivému studiu, jak to přikázal ještě za života sv.Benedikta Cassiodorus. Z novověkých benediktinských kongregací proslula učeností zejména kongregace sv.Maura /maurini/ ve Francii, jejíž členové byli zakladateli pomocných věd historických. V jejich duchu pracovali v 18.stol. někteří benediktini v Čechách a na Moravě. Poslední z kongregací na území českých zemí je slovanská kongregace sv.Vojtěcha, vzniklá v listopadu 1945 a skládající se z opatství v Břevnově, Rajhradě, Broumově, Praze-Žmauzích a převorství v Mariboru v Jugoslavii. Znakem řádu je na zlatém trojvrší patriarchální kříž s heslem PAX.

Domy v českých zemích : Břevnov u sv.markéty, Broumov s gymna-

B. ŘEHOLNÍ KANOVNÍCI

1. P r e m o n s t r á t i /O.Praem./

Řád byl založen r. 1120 sv. Norbertem z Xanten v Prémontré ve Francii. Řídí se řeholí sv. Augustina a má vlastní statuta. Řeholní kanovníci premonstrátské mají společný chór, věnují se duchovní správě na četných inkorporovaných farách a vědecké práci.

Domy v českých zemích : Strahov, Teplá, Želiv, Nová Říše, Sv. Kopeček u Olomouce. Obchodní škola v Liberci, reálka v Rakovníku, gymnasium v Žatci.

C. R Y T Í Ř S K É Ř Á D Y

Smyslem rytířství byla nezištná obnova Božího řádu na zemi. Rytíř chránil církev a její majetek, bojoval proti pohanům, hájil slabé, vdovy a sirotky.

1. N ě m e č t í r y t í ř i /O.T./

Řád vzniklý v Akkonu pro péči o nemocné v tamním poutnickém špitále se stal se souhlasem papeže Klementa III. řádem špitálním a v r. 1198 řádem rytířským s řeholí sv. Augustina. Měl za úkol pečovat o nemocné a šířit křesťanství mezi pohany. Krátce před r. 1200 přišli členové řádu do čech, na Moravu a do Slezska. Ze čtyř řádových bailliv, jež se zachovaly do naší doby, byla nejstarší a nejdůležitější slovenská bailliva, zbytek kdysi významné a kvetoucí řádové provincie, zaniklé za husitských válek.

R. 1939 byl řád z příkazu nacistických úřadů zrušen a veškerý majetek mu zabrán. R. 1945 došlo k jeho obnově, ale na jiných organizačních základech.

Provincie bratří s provinciálním domem v Opavě byla vedena provinciálním představeným. Kostely patřící řádu byly všechny v olomoucké diecézi, právě tak jako jeho řádové ústavy : školy, nemocnice, starobince a sirotčince. V nich pracovaly sestry, tvořící provincii sester a mající provinciální dům v Opavě.

2. M a l t é z š t í r y t í ř i - j o h a n i t é /O.Melit./

Řád s řeholí sv. Augustina vznikl jako nejstarší rytířský řád r. 1048 v Jeruzalémě při špitále sv. Jana Křtitele /tento světec je řádovým patronem/ z bratrstva italských kupců z Amalfi na podporu poutníků. V r. 1118 se přetvořil na řád rytířský.

Řád byl uveden do Čech v l. 1156-1159 ke kostelu Matky Boží

pod řetězem na Malé Straně. Zde vznikl konvent kněží a odtud odcházeli členové řádu, aby zakládali nové řádové domy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Z početných komend dřívějších staletí zůstaly maltézům do 20.stol. komenda v Dožicích, Měcholupy a Obytce, na Moravě Brno-Hrušky, Opava, Dívčí Hrad. Ve třicátých letech to byly již jen komendy Brno-Hrušky, Opava, Dívčí Hrad. Z inkorporovaných far měl řád fary např. v Praze, v Pičíně, Strakoncích, Horažďovicích, Podsrpu, Radomyšli a v Radobyčcích. Řád vydržoval vlastní nemocnice, jež byly zbytkem starých špitálů.

D. K Ř I Ž O V N Í C I

1. K ř i ž o v n í c i s č e r v e n o u h v ě z d o u

/O.Cr./

Řád českého původu, založený bl. Anežkou Přemyslovnou v r.1233 při špitále u kostela sv. Haštala na Františku s úkolem pečovat o nemocné a o poutníky a pracovat v duchovní správě. R. 1237 přijal řeholi sv.Augustina. V r. 1252 se řád usadil na staroměstské straně pražského mostu při kostele sv.Ducha. Sem byl přenesen i řádový špitál. Během 13.století byly pod správou pražského špitálu přivedeny špitály v Mostě, Stříbře, Chebu a Klatovech.

Do 18.stol. měl řád kromě kněží i laické bratry, potom pouze kněze. Většina kněží byla činná v duchovní správě. Ve 20.stol. působili v Praze a ve Znojmě. Ve svém začátku, v době založení bl. Anežkou, nebyli ovšem pozdější křižovníci s červenou hvězdou řádem, nýbrž špitálním bratrstvem, vedeným pravděpodobně v duchu třetího řádu sv.Františka.

E. Ž E B R A V Ě Ř Á D Y

První mendikantské řády vznikly na počátku 13.století a měly významnou účast při zakládání měst. Od samého začátku svého trvání se úzce zapojovaly do laické společnosti vznikajících měst a staly se natolik jejich složkou, že vznik města se uskutečňoval založením jejich konventu a kostela. Je pro ně charakteristické, že zakládaly své domy výhradně ve městech. Mendikantské řády si budovaly své konventy ve čtvrtích chudiny, zaměřující pro ni veškerou svou činnost a přibližující se jí co nejvíce.

Posláním členů mendikantských řádů je kromě vlastního sebeposvěcování, jež je smyslem všech řeholních institucí, chřová modlitba a speciální apoštolát, v novější době též práce v duchovní správě, misie, kázání, zejména pro lidové vrstvy, u některých řádů také vědecká činnost a soustavné studium.

V r. 1941 byla československá provincie nacisty zrušena a někteří konventuálové umučeni. Po r. 1945 měla provincie ve své správě sedm nemocnic a tři asyly /dva chorobince, jeden asyl pro epileptiky/.

Z dějin lékařství třeba uvést, že člen řádu Fr. Celestin Opitz provedl v nemocnici při pražském konventě 6. února 1847 operaci při narkoze, jež byla první toho druhu v Rakousku.

F. ŘEHOLNÍ KLERIKOVÉ

Řády řeholních kleriků vznikly v 16. století. Jejich řeholním oděvem je v podstatě černý talár světských kněží té doby a země, v nichž byli založeni.

1. J e z u i t é /S.J./

Řád byl založen r. 1534 v Paříži sv. Ignácem z Loyoly, jenž sestavil i jeho řeholi. Tovaryšstvo působilo a působí na mnoha úsecích. Jeho členové jsou činní např. jako misionáři doma i v zámorí, dávají exercicie, konají kázání, vyučují na školách, zejména vyšších stupňů, působí jako vědečtí pracovníci v řadě oborů, vypomáhají v duchovní správě nebo mají vlastní fary apod. Řád, který se velice rozšířil po celém světě, byl na naléhání západoevropských královských dvorů r. 1773 zrušen. Udržel se přechodně v Rusku a v Litvě. R. 1814 byl obnoven bullou "Sollicitudo omnium ecclesiarum".

Tovaryšstvo má několik druhů domů : semináře, koleje, profesní domy, koleje určené k výchově mládeže, univerzity, menší semináře, velké koleje, rezidence, exerciční a misijní domy; členům řádu pracujícím na nějakém vědeckém díle je určen domus scriptorum.

R. 1623 byla vytvořena samostatná česká provincie /Čechy, Morava, Slezsko/. Na jejím území byly tyto řádové domy : pražské Klementinum s univerzitou a seminářem, rezidence u sv. Bartoloměje na Starém Městě se šlechtickým konviktem, kolej u sv. Ignáce na Novém Městě s gymnasiem a seminářem, profesní dům^u sv. Mikuláše na Malé Straně s gymnasiem, kolej v Chebu, rezidence na Svaté hoře, rezidence při poutním kostele ve Staré Boleslavi, v Doupově, v Tuchoměřicích, kolej v Chomutově se seminářem a s gymnasiem, rezidence v Plzni, v Bohosudově, kolej v Litoměřicích s gymnasiem a seminářem, rezidence v Krupce, kolej v Hradci Králové se seminářem a gymnasiem, kolej v Jičíně s gymnasiem a seminářem, kolej v Kutné Hoře se seminářem, rezidence v Golčově Jeníkově,

ními profesory a dosáhli nejvyšších akademických hodností. Piaristé vynikali vždy velkou náboženskou snášenlivostí a na jejich školách byli žáky i děti evangelického a židovského vyznání. Za více než 300 let, kdy u nás působili, vychovali mnoho set tisíc žáků a napsali nepřehlednou řadu vědeckých spisů, knih, studií a článků i školních příruček a učebnic. Přemnozí vedoucí představitelé české kultury 19.století a první poloviny 20.století byli žáky piaristických škol. Profesori a učitelé piaristického řádu se podíleli významným způsobem na budování naší národní vzdělanosti a různé vědecké obory, v přítomnosti tak rozvinuté, mohly dosáhnout dnešní vysoké úrovně právě díky průkopnické práci těchto řeholníků : nebylo oboru, v němž by nepracovali.

V druhé polovině devatenáctého století četné piaristické koleje a rezidence v Čechách zanikly a školy byly převedeny do státní školské správy. Příčiny, proč piaristických ústavů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku ubylo, byly : 1. hmotné a finanční starosti ve vydržování velkého počtu kolejí, rezidencí a jejich škol, 2. pokles počtu kandidátů, 3. celková politická situace po r.1849, jež donutila četné piaristy přejít do státní školské služby.

Ze všech kolejí a rezidencí zůstaly české provincii kolej v Mikulově, Strážnici, Litomyšli, Praze a Mladé Boleslavi.

G. M U Ž S K É K O N G R E G A C E

1. R e d e m p t o r i s t é /C.S.S.R./

Založil je v r. 1732 ve Scala u Amalfi v Itálii sv. Alfons Maria z Liguori. Účelem kongregace je konání misí, exercicie, kázání, výpomoc v duchovní správě a vědecká práce v teologických disciplínách.

Do habsburské monarchie uvedl v r. 1820 kongregaci sv.Klement Maria Hofbauer. Do provincie vídeňské patřil na našem území Filipov, Králíky, České Budějovice, Čtyřicet Lánů u Svitav. Do pražské provincie patřila kolej na Malé Straně v Praze, kolej na Svaté hoře, kolej v Obořišti, kolej v Plzni, kolej v Července u Litovle, hospic v Bílsku u Litovle, kolej v Brně. Po r. 1918 vznikly v nové československé provincii koleje v Karlových Varech, ve Staré Boleslavi, v Plané, ve Starém Kameni u Rychnova nad Malší, v Libějovicích u Strakonice, v Tasovicích, v Ostravě a ve Frýdku. Významný byl také exerciční dům v Hlučíně.

2. E u c h a r i s t i n i /S.S.S./

Založení r. 1865 v Paříži. V r. 1912 vznikl jejich dům v Běrně

Jejich členové jsou laickými bratry a mají učitelskou aprobaci. Kromě slibu chudoby, čistoty a poslušnosti skládají slib bezplatného vyučování.

Do českých zemí přišli školští bratři r.1898. Usadili se v Praze Bubenči, kde zřídili komunitu a penzionát a kde vznikl i seminář pro učitele. Dále měli bratři v českých zemích konvikt Joanneum v Praze 2 a katolický učitelský ústav ve sv.Janě pod Skalou.

8. P e t r i n i /O.Ss.S./

Vznikli r. 1888 v Českých Budějovicích. Je to kongregace českého původu, jejíž členové jsou kněží a laičtí bratři. Nejstarší kolej petrinů, zvaná lidově asyl, byla v Českých Budějovicích, kromě ní měla kongregace rezidence u Sv.kamene, rezidenci v Písku a od r.1946 konvent v Bruntále, při němž byl ústav pro přípravu k pozdním kněžským povoláním.

Od této kongregace je třeba odlišit kongregaci petrinů, činnou v letech 1945-1950 v Brně, zvanou též Kongregací Krista Krále.

9. T ě š i t e l é /C.F.C./

Slovanská /česká/ kongregace, založená r. 1922 ve Vídni. K účelům této kongregace patřilo těšit chudé a nemocné, zvláště slovanšské národnosti, a konat misie, zvláště mezi Slovany v cizině.

První kolej byla ve Vídni s duchovní správou pro Čechy a Slováky. Později převzala kongregace poutní místo Mariatál u Bratislavy a Klokoty u Tábora. Další konvent vznikl v Praze na Malé Straně. Kněží kongregace byli činní i ve Francii. Od r. 1935 působili při cyrilometodějské smírné kapli v Jeruzalémě.

Ř E H O L N Í I N S T I T U C E Ž E N S K É

Institute řeholních sester se dělí na ženské řády a ženské kongregace, společnosti a ústavy.

A. Ž E N S K É Ř Á D Y

Mají přísnou klausuru a společný chór s recitací mariánských hodinek a u některých s recitací breviáře. Podlehají buď jurisdikci diecézního biskupa nebo jurisdikci řádového představeného; duchovní vedení vykonávají u nich řeholníci příslušného řádu.

1. P r e m o n s t r á t k y

Řeholní kanovnice premonstrátského řádu vznikly jako druhý řád premonstrátského řádu rovněž r. 1120, založeny též sv.Norber-

Sedmibolestné, v Kadani, na Starém Brně a v Jablunkově.

7. V o r š i l k y /O.S.U./

Byly založeny sv.Andělou Merici r. 1535 jako řeholní společnost k výchově dívek a k péči o nemocné. Mají čtvrtý slib vyučování a vychovávání ženské mládeže. Při všech konventech voršilek jsou dívčí školy, lycea, gymnasia, učitelské ústavy, hudební a jazykové školy, penzionáty apod.

V českých zemích byly tyto konventy voršilek : u sv.Voršily na Novém Městě v Praze s dívčím reformním reálným gymnasiem, V Liberci, v Kutné Hoře se školou ručních prací, pokračovacím kursem, měšťanskou školou a jednoroční pokračovací školou, u sv.Josefa v Brně a v Jeseníku.

8. K a r m e l i t k y

Druhý řád karmelitánů založený okolo r. 1452. Reformou sv. Terezie vznikl r. 1563 řád bosých karmelitek.

V českých zemích byly pouze bosé karmelitky. Osadily bývalou barnabitskou kolej u sv.Benedikta na Hradčanech /proto lidově nazývány nesprávně barnabitkami/.

B. Ž E N S K É K O N G R E G A C E , S P O L E Č N O S T I , Ú S T A V Y .

Kongregace, řeholní společnosti a ústavy sester se dělí na kongregace římské a diecézní.

1. A n g l i c k é p a n n y

Nejstarší ženská kongregace, založená v 17.století, původně k výchově dívek Angličankou Mary Wardovou, přechodně zrušená. Pražský dům anglických panen pochází z r. 1747. Jiné ústavy kongregace, spojené obyčejně s penzionáty a internáty pro dívky, byly ve Štěkni u Strakonice, Svojsčicích u Kolína a v Nýrsku u Klatov.

2. M i l o s r d n é s e s t r y sv. V i n c e n c e z Pauly

Zvané též vincentinky, založené r. 1634 sv.Vincencem z Pauly, zakladatelem lazaristů. Cílem této kongregace je práce v oboru charity. V českých zemích měly vincentinky ^{četné} domy, jejichž sestry pracovaly v nemocnicích a sirotčincích. Jsou nejrozšířenější ženskou kongregací vůbec.

3. M i l o s r d n é s e s t r y sv. K a r l a Boromejského

Zvané též boromejky. Založeny r. 1652 v Nancy ve Francii, činné

Úsudek historika

"Součástí chystané akce byl soudní proces s deseti představiteli řádů, zahájený koncem března 1950. Byli křivě obviněni ze špionáže, přechovávání zbraní a z přípravy a podněcování k převratu. Tento proces byl jedním z nezákonných procesů padesátých let a v jeho mechanismu nalezneme zárodečné prvky všech deformací a nezákonností, jak je známe z pozdějších politických procesů. Jeho účelem bylo zkompromitovat církevní řády, aby byl dán podklad zákroku proti klášterům. Po odsouzení řádových kněží k vysokým trestům byla v tisku rozpoutána velká kampaň proti klášterům, kterou přípravná etapa pro akci "K" vyvrcholila.

Zárok proti klášterům byl připraven ve spolupráci s ministerstvem vnitra jako vojenská akce. V noci z 13. na 14.4.1950 byly vyklizeny kláštery a řeholní domy většiny mužských řádů a řeholníci odvezeni do tzv. centralizačních klášterů. Pro vybrané řádové hodnostáře byly zřízeny dva internační kláštery."

Revue dějin socialismu

č. 1/1969, str. 58

O životě řeholních společností ve východní Evropě

V NDR podle zprávy publikované v r. 1977 působí např. benediktini, dominikáni, františkáni, jezuité a dále oratoriáni, redemptoristé, salesiáni; z řeholnic dominikánky, františkánky, školské sestry, alžbětinky, vincentinky, klarisky aj. Nepřetržitým trváním od svého založení se mohou honosit dva kláštery cisterciáček : Marienthal /od r. 1234/ a Marienstern /1248/. Řeholníci a řeholnice se věnují pastorači, vyučování, péči onemocné a o mládež atp.

V Polsku jsou konventy téměř ve všech větších městech. Řeholní život je nyní charakterizován početným dorostem.

Katolické nebo pravoslavné kláštery existují též v Maďarsku, Bulharsku, Rumunsku a Sovětském svazu.

Hans Urs von Balthasar

Směr historického vývoje řádů

Klíčem k historickému vývoji řádů je služba Božímu království. Tato služba je něčím darovaným. Je to - jako každá služba v církvi - poslání, charismatický dar Ducha svatého. Zde leží její zdroj, který nelze odvodit jen z historicko-časových nutností a konstelací. To je zjevné z toho, že starší fundace se novými neruší, ani nepotlačují, ale naopak si tyto starší větve stromu církve mohou zachovat tutéž čerstvou mízu, tutéž aktuálnost jako odnože pozdější, které zdánlivě přesně odpovídají duchu doby. Benediktini nebyli překonáni mendikanty a mendikanti nebyli překonáni jezuiti. Katolická církev má díky svému spojení s plně božským i plně lidským životem své hlavy takřka nepochopitelnou možnost rozvíjet se v čase a v dějinách, aniž by se vzniklé útvary - podle historických zákonů - musely rozpadnout a odumřít. Některé řádové formy ovšem ustoupily do pozadí, mnohé duchovní rodiny vyhasly. Ale také základní formy neztratily za dlouhou dobu nic ze své životnosti - tak jako samo evangelium, jehož podstatnými výrazovými formami se řády v průběhu církevních dějin staly.

Přesto však, viděno vcelku, existuje jakési zacílení vývoje řádů v průběhu staletí, jehož směr můžeme snadno vyčíst jako pohyb od pouště a osamělosti prvních řádů směrem do světa. Jestliže první mniši následovali Boží volání vnějškově viditelným odchodem ze světa do samoty, aby přirozeně už v této symbolické odloučenosti přitahovali pohledy všech a chtěně nebo nechtěně se stali apoštolskými světly, začínají se už v téže době za Pachomia a ještě jednoznačněji za Basila Velikého tyto eremité sdružovat ke společnému životu a tak se stávají živými buňkami uvnitř společenství církve. Basil i Augustin jsou biskupové, stojící uprostřed proudu církevního života. Největší muži církve, jako Atanás, Jefrem, Řehoř z Nazianzu, Jeroným, Ambrož, Maxim Vyznavač, Řehoř Veliký jsou buď přímo mniši nebo intimní přátelé mnišství a nepociťují ani v nejmenším napětí nebo rozpor mezi životem podle slibů a apoštolskou existencí v rámci hierarchické církve. Benediktini v tomto pohybu pokračují, když se navzdory klauzury a stabilitě stávají průkopníky církevní kultury a výchovy v pozdní antice a středověku. Pohyblivost řádů v ruce církve se zvyšuje u františkánů a dominikánů, kteří ze svých klášterů dobývají universitní katedry a nejvzdálenější misie, a dovršuje se ve velké obnově jezuitské řádové formy, která se vzdává klauzury, společné chórové modlitby a